

ES SAIG

ALGAIDA - Núm.108 - DESEMBRE de 1989 - Preu: 100 ptes.

S. DEI GENITRIX.

11

Peperit Filium suum primogenitum. Luc. 2. v. 7.

Lucchesini Sc.

MATER SALVATORIS

23

Pariet Filium. et vocabis nomen ejus Iesum. ipse enim salvum faciet populum suum. Matth. 1.

Lucchesini Sc.

BONES FESTES DE NADAL

EDITORIAL

BONES FESTES I BONS DESIGS

Amb aquest número d'ES SAIG tancam l'any 89 al mateix temps que celebrem el nostre novè aniversari. Qualcú deu pensar que ja comença a ser una edat "escandalosa" per a una revista. Realment, ja són molts de mesos que ens estau aguantant, amb la particularitat que cada dia sou més els lectors que ens anau donant corda. Per par nostra, endavant.

I entrarem a la dècada dels 90 que, segons sembla, ha de dur la solució de tots els nostres problemes. Si hem de fer cas al que diuen, entre les olimpíades i el "descubrimiento" tot s'arreglarà, seran la panacea general dels mals i les mancances que patim.

Suposam que Algaida, Pina i Randa no seran una excepció i que les deficiències que pugui haver-hi deixaran de ser-ho ben aviat. Ja veureu que serà com una calça que es desfà: una darrera l'altra, totes les nostres carències es convertiran en un esplendorós superàvit. Per favor, no sigueu homes de poca fe.

Per exemple, és segur que quedarà definitivament resolt el problema de l'abastiment d'aigua i que la xarxa de clavegueram amb la corresponent depuradora seran una realitat abans que no en feis comptes.

Segurament -és un altre exemple- ben aviat disposarem d'unes Normes Subsidiàries que proporcionin una ordenació urbanística raonable i adient a les necessitats del poble.

Tendrem també -i seguim amb els exemples- un ordenament racional de la circulació i dels aparcaments i un control dels renous nocturns de manera que la gent formal, seriosa i avorrida podrà descansar i dormir els vespres amb un son tranquil i assossegat.

Els exemples podrien seguir, però és del tot innecessari. Tot s'arreglarà, i prou. Mentrestant, teniu un poc -un molt- de paciència, i a menjar morena.

I com que no ens tornarem a veure fins passades les festes de Nadal, vos desitjam de tot cor que les passeu amb salut i alegria. Vos ho direm en llatí: "Salutem plurimam!". I "Ad multos annos".

Bolletí de l'Obra Cultural Balear
d'Algaida.
Revista mensual. D.L.P.M.1980
Domicili: Rei, 1. Algaida.
Imprimeix: Apóstol y Civilizador. Petra.
ES SAIG només es responsabilitza de l'editorial.

Dirigeix: Delfí Mulet
Administra: Llorenç Oliver
Mecanografia: Mireia Mulet
Col·laboren: Andreu Oliver, Pere Mulet,
Alexandre Pizà, Joan Trobat, Joan Mulet,
Biel Sastre, Guillem Andreu, Xesc Oliver,
Miquel Fiolet, Víctor Andreu, Víctor
Mulet, Miquel Serra, Biel Bibiloni.

DISTRIBUIDORES EXCLUSIVOS

REDVINSA
RED NACIONAL DE VINOS

Hernán Cortés, 17 28004 - Madrid

Tel. 521 31 41

España

«**REDVINSA, S.A.**», DISTRIBUÏDORA EN **EXCLUSIVA** INTERNACIONAL DELS **VINS** DENOMINATS «**VIÑA SAN MARCOS**», VINS PRODUÏTS, ELABORATS I EMBOTELLATS PER «**BODEGAS LALANNE**», AMB **CEPES** I MÈTODE ARTESÀ I TRADICIONAL DE LA REGIÓ DE **BURDEUS**; SELECCIONARIA **HOMES** I **DONES** MAJORS DE 18 ANYS, PER **AMPLIAR** I **REFORÇAR** LA SEVA ACTUAL **XERXA DE VENDES** A LES ILLES BALEARS I, DE MODO ESPECIAL, A CADA **POBLE** DE LES NOSTRES ILLES.

EL CONDICIONAMENT QUE PER NOSALTRES HAURIA D'ACOMPANYAR ALS POSSIBLES CANDIDATS, ÉS EL SEGÜENT:

1er. **NECESSÀRIAMENT GAUDIR DE BONA PRESÈNCIA** I VESTIR DE **MANERA CORRECTE**. SE VALORARÀ EL CARISMA PERSONAL.

2on. **HAYER NASCUT** O BÉ ESSER RESIDENTS A LES ILLES BALEARS.

3er. **NO ES QÜESTIONA TENIR EXPERIÈNCIA** EN VENDES, PERÒ SÍ TENIR FORCES GANES DE **TREBALL** I DE SUPERACIÓ, PER FER-SE UN LLOC EN EL SECTOR COMERCIAL I LABORAL DEL POBLE DE LA SEVA RESIDÈNCIA HABITUAL I QUE, IMPRESCINDIBLEMENT, HAURÀ DE CONÈIXER.

4rt. SE VALORARÀ EL TENIR CONEIXEMENTS D'IDIOMES, FACILITAT DE PARAULA, MITJÀ DE LOCOMOCIÓ I TELÈFON PROPIS.

NOSALTRES OFERIM I GARANTIM:

1er. **TREBALL FERM, GRAT I SEQUIT DURANT TOT L'ANY**, RESPATLAT D'UNA TOTAL **LLIBERTAT I FLEXIBILITAT D'HORARI**.

2on. A TOTES LES PERSONES **SELECCIONADES** SE LES SENYALARÀ ELS LLOCS AMB **EXCLUSIVA** PER A LA PROMOCIÓ I VENDA DELS NOSTRES **VINS**, SEMPRE CIRCUMSCRITS A LES ZONES O POBLES A ON HABITUALMENT RESIDESQUIN.

3er. **ELS OFERIM LA INTEGRACIÓ** A UNA EMPRESA D'ALT NIVELL, JOVE, DINÀMICA I BEN PLANIFICADA.

4rt. **NO MANCARÀ L'AJUT CONSTANT** I CONTINUAT PER PART DEL NOSTRE DEPARTAMENT COMERCIAL DE VENDES PER A CONSEGUIR CONJUNTAMENT UNS RESULTATS POSITIVS I EFICAÇOS.

5è. **ELS OFERIM SUBSTANCIOSES COMISSIONS** I INCENTIVS DAMUNT VENDES REALITZADES I DUITES A BON TERME.

6è. A TOTS ELS QUI, DESPRÉS D'HAYER ESTAT **SELECCIONATS** I DEMOSTRIN UNA VÀLUA PERSONAL I **PROFESSIONAL**, I AMB RELACIÓ AL NIVELL DE **VENDES OB-TENGUDES**, SERAN PROPOSATS PERQUÈ PUGUIN OPTAR A **CÀRRECS DIRECTIUS I EXECUTIUS** QUE L'ORGANITZACIÓ COMERCIAL «**REDVINSA, S. A.**», TÉ PROGRAMATS A NIVELL NACIONAL.

SI ÉS **VOSTÈ** AQUESTA **PERSONA** QUE REUNINT ELS CONDICIONAMENTS ABANS ESMENTATS I ES VEU **CAPAÇ** A DESENVOLUPAR AMB ÈXIT AQUEST TREBALL, PREGAM CONTACTI AMB NOSALTRES, LO QUE POT FER TOTS ELS DIES, DES DEL DILLUNS FINS AL DIVENDRES I DE LES 9 A LES 14 HORES, MARCANT EL **TELÈFON 71 91 80** PER CONCERTAR UNA ENTREVISTA **PERSONAL** O BÉ PER PODER REBRE UNA **INFORMACIÓ** MÉS AMPLIA Y DETALLADA.

ADREÇAU-VOS AL DEPARTAMENT COMERCIAL
PREGAM PREGUNTEU PER EL SR. FUSTER

CALAIX DE SASTRE

COSES DE LA MODERNOR

És constant l'aparició de nous objectes que modifiquen, fins a sacsar-la, la nostra vida quotidiana. I el ritme d'invenció d'aparells nous és superior en molt a la nostra capacitat d'adaptació als canvis introduïts. Encara no hem après a conviure pacíficament amb el televisor i el vídeo, que ja ens hi han ficat, dins ca-nostre, l'ordinador. I aviat qui no tengui un fax serà assenyalat amb el dit, o se li suposarà un elevat índex de subnormalitat. (Si no sabeu què és un fax, jo, amb franquesa, m'ho faria mirar).

Abans era analfabet qui no sabia llegir ni escriure. Ara tots som analfabets funcionals: no sabem funcionar correctament dins el trànsit de la vida moderna. I això amb independència de la nostra edat, de la nostra religió, del nostre sexe o de qualsevol altra condició. Que del virus del ridícul davant la situació nova, ningú no se n'escapa. Dues historietes serviran per il·lustrar tot l'anterior.

Una ha passat a una entitat bancària d'un poble veïnat. Un senyor pertanyent a allò que s'ha posat de moda anomenar la tercera edat va al banc per dipositar-hi una quantitat respectable de diners. Quantitat respectable, si tenim en compte la magror de la seva pensió. Quantitat insignificant, si la comparança és amb el sou d'un director general o de qualsevol altre exemplar de la nova jet-set socialista o popular. El cert és que quan li entregaren la llibreta corresponent al seu ingrés, el senyor es fixà en les paraules "Debe" i "Haber" i en la quantitat: 500.000 pts. Immediatament botà com un fibló: Com que "debe haber 500.000! Res de "debe haber". Vull que digui "hay 500.000"!

Mesos enrera, al mateix poble, a una jove universitària li ha arribat el seu primer dia: té una cita amb l'exitós, l'irresistible ordinador. Quan se li entrega el disquette que li permetrà entendre's amb la màquina, ella en vol retirar la protecció de plàstic i treure'n la popa rodona, del petit disc. El fet que aquest sigui quadrat ha entrat en forta contradicció amb la seva creença que tots els discs són rodons, com els dels Beatles o els de Lluís Llach, els seus únics punts de referència en matèria discogràfica. En conseqüència, el petit disc ha quedat destrossat.

Són, com podeu veure, coses de la modernor.

M'HAN DIT

QUE DIUEN

Aquest passat mes de novembre els caçadors han anat bastant remoguts, amb això de fer el Campionat de Balears de caça al nostre vedat. I, en general, els comentaris no eren gaire favorables, sobretot tenint en compte que, segons nos digueren, no amollaren gens de caça, i mataren més de vint cegues. Pel que fa a l'organització i participació, el Campionat fou un èxit, i el nostre representant també ens va fer quedar bé.

Ara que, seguint amb el mateix tema, en sentirem un parell que comentaven que els era igual que les cegues les haguessin mortes els participants al Campionat, tantmateix les se'n duen totes els mateixos. N'hi ha mitja dotzena, en tot Algaida, que maten quasi totes les cegues del terme: s'ho agafen com una feina, a escarada, i cada dia de caça han de fer tots aquells redols on n'hi pot haver qualcuna, i matar-la.

Ara -per acabar amb el tema de la caça- ja comencen a remoure's els reclamistes, i diuen que ja no queden perdus, i que els tiradors als torts al vol no els deixen caçar així com toca, etc. etc. Amb una paraula, que tothom té qualque cosa de què queixar-se, mai plou a gust de tots.

L'excursionisme sí que és una afició que ha anat a més, cada dia hi ha més gent que surt de passeig. Hi ha diumenges que són un parell d'autocars que surten de Sa Plaça: tercera edat, Obra Cultural... i altres grups "independents" que surten una vegada o dues cada mes, amb cotxes particulars. Els qui s'enduen la pauma, emperò, són els vells, que, a més d'aquestes passejades per l'illa, surten a "fora Mallorca" de tant en tant.

L'afició musical a Algaida, ja ho hem comentat altres vegades, durant els darrers anys ha crescut molt. I una prova és la celebració de Santa Cecília, que fa que tinguem dos concerts en una setmana: la Coral i la Banda. No sabem si la Coral fa dinar o sopar, però el de la Banda sol ésser "sonat". ¿Noseria millor unificar la festa i fer un concert conjuntament, i l'ambient i la participació seria més gran, i així el dinar també estaria més animat? És una idea que, d'aquí a l'any qui ve, podrien tenir en compte els responsables.

Fixau-vos que no hem parlat gens, ni bé ni malament, de s'Ajuntament. No sé si és perquè ja s'acosta Nadal i hem de ser benèvolts, perquè els problemes de sempre segueixen igual de malament, sense solucionar.

I sense donar-mos-ne compte ja hem acabat l'any 1989. Sí, el proper número d'ES SAIG ja el llegireu l'any qui ve, després de Nadal. Així que aquest Sord vos dona les Bones Festes. Que passeu un bon Nadal, i que l'any qui ve sigui molt millor que el que acabam. (No serà difícil).

NOTICIARI DE L'OBRA CULTURAL

ACTIVITATS

Excursió, dia 10 de desembre, al Camí de Castelló, antic camí que enllaçava Deià i Sóller. Ja vos explicarem els detalls d'aquesta excursió perquè estava programada per dia 19 de novembre, però la vàrem haver d'ajornar a causa del mal temps. Esperam que aquesta vegada vagi bé.

Nit de Nadal.-Celebrarem la tradicional xocolatada, si Déu ho vol i trobam local. Ja vos avisarem mitjançant cartells.

Secció infantil.- Ja han començat les seves activitats. Dia 25 de novembre feren una projecció de diapositives del Perú a càrrec de Francisca Verger. Va ser un èxit, hi va venir una gentada.

Actuació de Jaume Arnella (romancer) i els Solistes de la Costa (acordió i clarinet). Divendres dia 8 de desembre a les 22 hores a la portassa de Can Sitjar. Hi haurà un bon ball.

CAMPANYA DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

L'Obra Cultural Balear ha aconseguit posar d'acord totes les institucions. El Govern Balear, els Consells Insulars i l'Ajuntament de Palma han signat un pacte històric que permetrà la normalització lingüística a les Illes. L'Obra Cultural Balear actuarà com a coordinadora de la campanya. Es crearà un Patronat format per representants del Govern Balear, Consells Insulars i Ajuntament de Palma, i obert a la representació dels Ajuntaments i de la Universitat Balear. El Patronat regirà la campanya i aprovarà el pla d'actuació que anualment elaborarà la Comissió tècnica. Aquesta comissió, formada per unes deu persones, especialistes en lingüística i sociolingüística, la presidirà Aina Moll.

Presidència de la Trobada de Delegacions de l'Obra Cultural Balear celebrada a Valldemossa.

EL RACÓ DEL CINE

La novetat més destacable d'aquest mes és el retorn de Marlon Brando a les sales de cinema, ja que des de 1979, amb "La Fórmula", no havia acceptat participar en cap altra pel·lícula; el que per a molts és el millor actor de cinema estava retirat a la seva illa dedicant-se a preparar el guió de "Jericho", amb la intenció de dirigir-la i interpretar-la, però amb la mala sort de no trobar cap productor interessat en aquest projecte. Aprofitant les ganes de treballar de l'actor, dues productores li enviaren les propostes de participar en dos projectes que tractaven uns temes que sempre han interessat a Brando: el racisme a Sudàfrica i la problemàtica dels indis americans. D'aquesta manera, "A white dry season" i "The Freshman" tenen la sort de "comptar" amb la seva presència. Així que els admiradors de l'actor de "La llei del silenci" tendran l'oportunitat de tornar-lo a veure treballar, i si arriba a aconseguir productora, gaudiran d'una obra quasi completament seva, la qual cosa de moment sembla bastant llunyana, però...

El que ja és una realitat és que aquest mes de desembre ha començat més que bé quant a estrenes de pel·lícules a les sales de Palma; per això, hem preparat un llistat de les que trobam més interessants, i finalment vos parlarem de la pel·lícula que consideram més recomanable.

-GRINGO VIEJO.-Darrera producció de Jane Fonda, dirigida per Luis Puenzo ("La historia oficial").

-ABYSS, EL SECRETO... -Possiblement sigui la més comercial de les que vos comentam, però això no li lleva la seva qualitat ni les complicacions de la seva realització. Dirigida per James Cameron, un dels directors més destacables de la ciència ficció en l'actualitat.

-UN TOQUE DE INFIDELIDAD.-Comèdia sense massa pretensions que aconseguix fer passar una bona estona als espectadors. Interpretada per Ted Dausons i Isabella Rossellini.

-FRANCESCO.-Malgrat les males crítiques obtingudes, sempre és interessant el treball de la italiana Liliana Cavani ("Portero de noche"), que aquesta vegada ens conta la vida de Sant Francesc d'Asís, interpretat per Mickey Rourke.

-UNA ARIDA ESTACIÓN BLANCA.- Com ja hem comentat abans (A white dry season) tracta sobre els problemes racials a Sudàfrica. A més de les intervencions de Marlon Brando, Donald Sutherland i Susan Saradon, té la peculiaritat d'estar dirigida per Eughan Paley, directora de color nascuda a Soweto.

VOS RECOMANAM:

SEXO, MENTIRAS Y CINTAS DE VIDEO.
(Sex, lies and videotape).

El director de la pel·lícula, Steven Soderbergh, era un desconegut que ha descobert la glòria després d'aconseguir la "Palma de oro" a Cannes. Els crítics el situen en un encreuament entre Woody Allen i Eric Rohmer.

Els personatges de Soderbergh, que és també l'autor del guió, passen el temps parlant de sexe, el mediten, l'analitzen, l'estudien, el viuen literalment..., però no el practiquen, o bé, si ho fan, com l'espòs i la germana, és com un cant a la vulgaritat.

Soderbergh observa i escolta els diàlegs des d'una perspectiva discreta però obertament satírica. La pel·lícula està plena de xistes de sofà de psiquiàtre com a les comèdies neuròtiques de Woody Allen. El director aconseguix moments humorístics molt bons deixant dir als seus personatges els dois més grossos amb tota la naturalitat del món, com si fossin veritats supremes.

Molt bona la direcció i la interpretació dels quatre personatges, especialment els papers femenins. En conjunt, una primera pel·lícula molt prometedora per a un director novell.

Direcció i guió: Steven Soderbergh.

Interpretació: James Spader, Andie Macdowell, Peter Gallagher i Laura San Giacomo. (USA, 1989).

EL RACÓ DE LA MÚSICA

JAUME ARNELLA I ELS SOLISTES DE
LA COSTA

Tal i com ja vos informàvem el mes passat, en Jaume Arnella i els Solistes de la Costa actuaran a Mallorca aquest desembre, aprofitant la setmana "pont" de començament de mes. Així, els tendrem dia 7 a S'Arenal, dia 8 a Algaida i dia 9 a Sant Llorenç des Cardassar. Tornam a insistir, com ja ho fèiem en l'anterior número: no vos ho perdeu perquè actuacions tan autèntiques i sentides només vos poden oferir-les unes persones com en Jaume i els seus amics.

NOU DISC DE S'ORQUESTRINA

Hem sabut que S'Orquestrina d'Algaida està preparant un nou disc en el qual intenten sortir un poc del marc en què tothom els té encaixonats: el ball de saló. És molt probable que no hi hagi tangos ni valsos, encara que seguiran un poc dins la línia amb algun rock i cha-cha-cha. Tenen pensat incloure-hi peces de composició pròpia, tant seves com de l'arranjador Miquel Brunet.

Desitjam que tant el disc com la propera temporada siguin tan profitoses com ho foren en aquest any passat.

GUIA MUSICAL DE MALLORCA

S'està elaborant una guia musical de Mallorca en la qual es pretén que hi apareixin totes les entitats i grups que dediquen part o tot el seu temps a la música. Inclouria el nom de l'entitat i una adreça i telèfon al qual dirigir-se en cas de voler algú contactar amb l'associació.

A molts de vosaltres ja vos havíem demanat informació en aquest sentit: nom, telèfon, adreça, entitat... Si algú ens ha passat per alt, agrairíem que es posàs en contacte amb nosaltres com més prest millor a fi de poder incloure'l dins la guia.

JAUME ARNELLA CARREGAT DE ROMANÇOS

L'hostal de la Peira

On s'explica l'argücia d'una mossa que va desbaratar els plans d'una quadrilla de lladres que volien robar l'hostal on servia.

A l'hostal de la Peira,
olà
dames hi van anar,
ja en truquen a la porta
olà
ja en responen: qui hi ha
olà
—Som unes pobres dames
si ens voleu allotjar.
—Obre'ls la porta, mossa,
i deize-les entrar.
Diuen a la mestressa:
—Què hi ha per sopar?
—N'hi ha tongina amb ceba,
bolets amb bacallà.

La una no té gana,
l'altra no vol menjar,
l'altra està prenyadeta
i al llit s'en vol anar.
Demanaren un quarto
per poder-s'hi tancar;
la mossa se les mira,
no li van agradar.
—Agafa el llum, tu, mossa,
ves-les-hi a acompanyar.
Quan foren a la cambra
es varen despullar;
la mossa n'és traidora
pel pany les va goitar.
S'en haura abair la mossa,

Ens arriba la notícia de la mort recent de BERNAT MORELL. Recordam la seva il·lusió quan preparava l'exposició, la darrera, en el Molí d'En Xina; el seu lirisme i vitalitat expressats a la seva obra, i tants de matisos de la seva personalitat que ens captivaven. Des d'aquí els nostres record i respecte cap a la persona/artista. Descansi en pau.

MIQUEL LLABRÉS. Centre Cultural, Ajuntament de Felanitx.

Exposició homenatge a aquest gran pintor. Podem contemplar la solidesa de la seva obra, les seves rotunditat i netedat. És el gust de la pintura dins la pintura.

MERCANT. La Llotja, Ciutat de Mallorca.

És tota una època que desfila davant els nostres ulls. Les obres de Mercant són testimoni excepcional i particular del període, dilatat, de la història recent de Mallorca.

RIERA FERRARI. Galeria MANEU, Ciutat de Mallorca.

Segueix dins la seva línia habitual que, sobretot a nosaltres, no ens desperta cap interès. El nom que ha posat a l'exposició, "los restos del naufragio", pensam que és adequat a allò que hom pot veure.

gio", pensam que és adequat a allò que hom pot veure.

JOSÉ Ma. SICILIA. Galeria ALTAIR, Ciutat de Mallorca.

Obra gràfica, concretament gravats. Solucions plàstiques d'un artista important del circuit.

JOSEP M. SIRVENT. Galeria PELAIRES, Ciutat de Mallorca.

Escultures. Propostes de formes i conjunts de materials. Al nostre parer no s'ha solucionat el problema de fons (essència de la forma) i es desvia cap a superficialitats cridaneres. A pesar de la noblesa d'alguns dels materials utilitzats, no aconseguim veure res més que una espècie de catàleg de matèries, que ens trasllada per un instant a l'ambient d'un magatzem de materials per a la construcció.

ÉS NOTICIA:

-La reapertura de GALERIES COSTA.

-L'exposició de Miquel Barceló a la Castelli de Nova York.

-Les subhastes supermilionàries. (Tàpies es dispara).

VATSARI

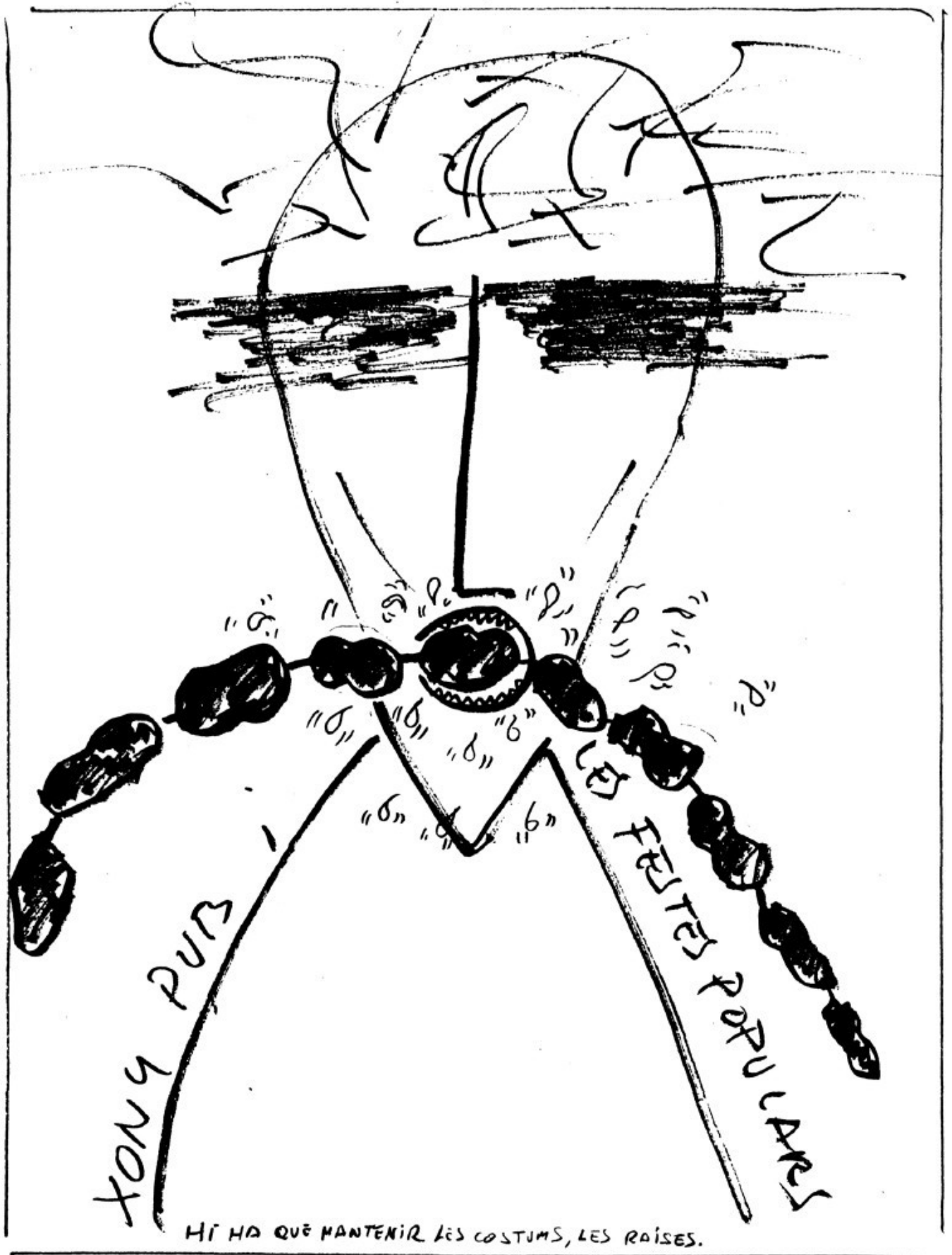
En aquesta fotografia hi podeu veure una sèrie de joves que ara ja no ho són tant. Ells són: Antoni Borràs, Mariano Batle i Joan Quitxero. Elles: Magdalena Pollet, Antònia de Sa Torreta, Bàrbara Pollet, Damiana Laro, Apolònia Menuda i Francisca Patriota.

(Foto cedida per Pep Balaguer)

QUINTOS DEL 53

Les jovenetes i jovenets del 53 celebraren el primer sopar de la seva intensa història dia 4 de novembre. Pensen veure's, fins que el cos aguanti, una vegada cada any; de tan bé que s'ho passaren, volen repetir.

COMUNICAT DEL PSM

Davant els darrers esdeveniments ocorreguts al nostre poble, l'Agrupació d'Algaida del Partit Socialista de Mallorca vol fer arribar a l'opinió pública el següent comunicat:

1er. Ja en el moment de l'aprovació per part de l'Ajuntament del projecte de Modelmón S. A. com a obra d'interès social, el PSM va ser l'únic grup municipal que s'oposà clarament a l'esmentat projecte, perquè des del principi dubtàvem de la finalitat real del projecte i de la creació efectiva de llocs de feina, així com també en valoràvem negativament les repercussions sobre el paisatge.

2on. Desgraciadament, el temps ens ha donat la raó. I allò que era un caramull de promeses ha quedat reduït pràcticament al no-res. L'únic visible és, ben a la vora de la carretera, un buc que creix dia rera dia amb finalitats comercials privades, que no beneficien en conjunt la col·lectivitat algaidina.

3er. Afortunadament, malgrat sigui amb retard, a la mateixa conclusió de qüestionar l'interès social de Modelmón S. A., -i volem pensar que no és per motius personals-, hi ha arribat la majoria municipal, segons declaracions aparescudes al Diario de Mallorca de dia 25 de novembre.

4rt. Sembla que el cas de Modelmón S. A. ha servit de reflexió als altres grups i que hi ha un intent de no caure en els mateixos errors. Per això ens alegrem que en la Sessió Plenària de dia 9 de novembre, a la qual no va poder assistir la nostra regidora per motius familiars greus, es decidís retirar de l'ordre del dia la declaració com a obra d'interès social la construcció d'un possible "hospital geriàtric" per a persones estrangeres en terrenys de Son Reus de Randa.

5è. Als mateixos motius ja citats en el primer punt, que qüestionen el suposat interès social d'un projecte la finalitat del qual tampoc no és clara, s'hi afegeix l'aspecte importantíssim que es vol construir en una zona d'elevat interès paisagístic, una de les més hermoses del terme, que necessàriament ha de ser objecte d'una protecció asseguradora de la seva conservació intacta.

I 6è. En aquests moments en què nombrosos sectors de la societat mallorquina ja han entès que la protecció del medi ambient és un bé col·lectiu que cal defensar amb contundència, el PSM d'Algaida demana públicament als altres grups municipals que, si arriba l'ocasió, votin negativament el citat projecte de construcció de l'"hotel" a Son Reus de Randa.

Algaida, 29 de novembre de 1889.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Antònia Bibiloni Mulet. Va morir dia 26 d'octubre als 74 anys.

Jaume Martorell Juan. Va morir dia 17 de novembre i tenia 63 anys.

Maciana Antich Juan. Va morir dia 18 de novembre als 79 anys.

Francisca Pou Pou. Ens deixà dia 4 de novembre als 89 anys.

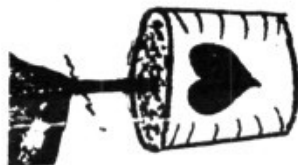
Francisca Oliver Puigserver. Ens va deixar dia 25 de novembre als 65 anys.

NAIXEMENTS

Catalina Obrador Gomila, filla de Miquel i Maria. Va néixer dia 3 de novembre.

Rafel Vidal Servera, fill de Francisco i Catalina. Nasqué dia 16 de novembre.

Jaume Fullana Alcolea, fill de Jaume i Josefa. El seu naixement va ser dia 17 de novembre.

amb al legòric burcany
cultivat dins es meu cor
i, cantant amb dolcet to
vos desiç un BON NOU ANY !

Dins quatre dies hi som,
s'acosta sa gran diada
que festiva tot lo món:
ja és NADAL, altra vegada!

En dia tan senyalat
pès a lletra es pensament
enviant-vos es present
de sa meva amistat

Ferré-Gil
Desembre de 1989

PASSATEMPS

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Horitzontals. 1. Topònim d'Algaida. 2. Planta orquidàcia. Punt cardinal. 3. Porció de terra envoltada d'aigua. Sacerdots tibetans. 4. Teixit de malla reixada. Propis del sexe masculí. 5. Relatiu o pertanyent a l'àtom. Organització d'Alliberament Nacional (al revés). 6. Arreplegar diners, fer-se ric (al revés). Punt cardinal. 7. Tumor maligne. Animal de companyia. 8. Interjecció de dolor. Unitat Lingüística Natural. Gran extensió d'aigua. 9. Que serveixen en un exèrcit. Aliment. 10. Punt cardinal. Facultat de discórrer (al revés). Persona o animal nat de poc (al revés).

Verticals. 1. Prevenir, impedir. Animal perisodàctil. 2. Acció de saludar. 3. Alleujament d'un malalt. Forma arcaica i dialectal de l'article definit. 4. Prefixe grec que significa "contra". Petita, diminuta. 5. Símbol del titani. Doblegar, doblar. 6. Atractiu, estímul. 7. Entenedor, evident. Dret Romà. Animal de la família dels úrsids (al revés). 8. Tros de metall pla i molt prim. Mil. Cinc-cents. 9. Primera vocal. Nom de lletra. Coberta, revestiment. 10. Retrunyiran, repercutiran.

Les solucions als mots encrevats les trobareu a la pàgina 15.

F E S Q T A B M O C U
 E S I G U R I N G S E
 G U A A E R S R A E L
 S T P G O N E T N S D
 U A A A L S E L I D A
 A C I F C U A L Y E T
 A R G A I M F I N R U
 A E A D D E C I E O P
 S T M A P R E N R D S
 R L E I E S T I M T I
 A A D A R I T S E R D

Sopa de lletres

Es tracta de localitzar deu sinònims de "baralla". Les lletres que vos sobrin formaran dos versos de Salvador Espriu.

Solució a la passada sopa de lletres. Una vegada eliminats els 12 sinònims d'evident, es llegeixen aquests versos de Miquel Àngel Riera: "Precís amor de dos i dos fan quatre, / amor embaumador d'afanys certíssims, / colpidora exactesa de les coses".

LES NOSTRES POSSESSIONS

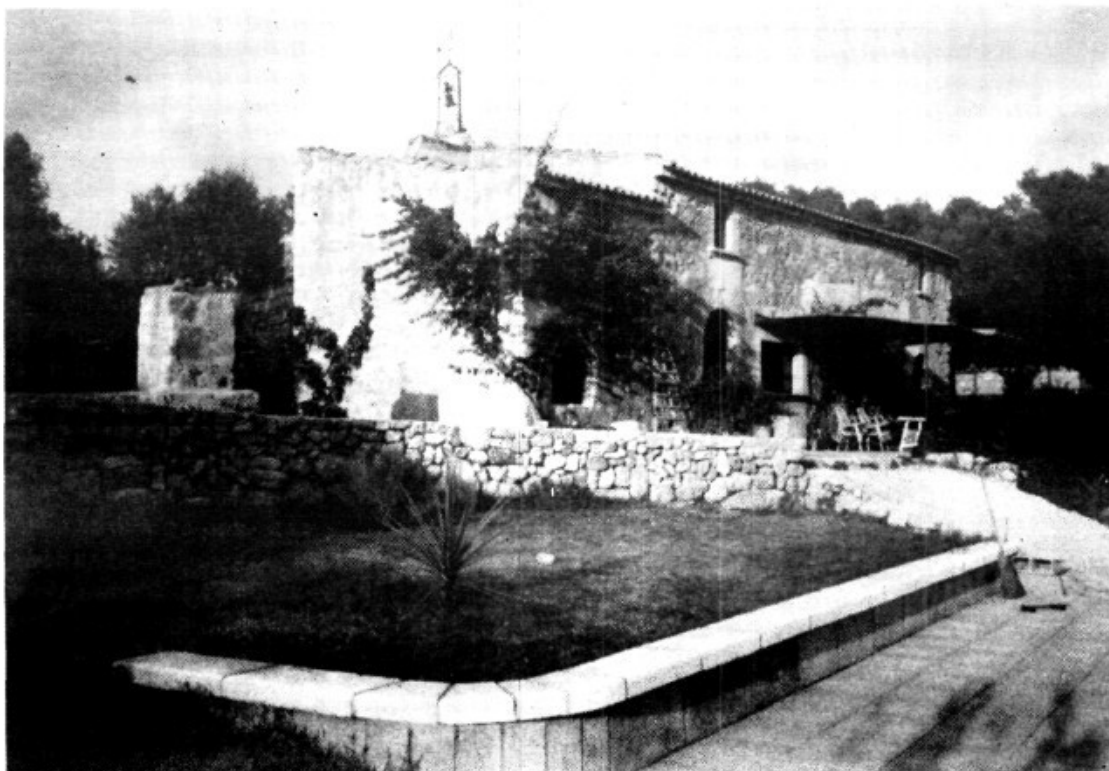
avui : S'HERETAT

Ens diu el diccionari que el significat d'aquest topònim és: "obtenir per transmissió d'ascendents a descendents una propietat". Està situada aqueixa possessió en un idíl·lic i amagat racó del Quarter III. També és coneguda com

Can Caleta i antigament formava part de la primitiva possessió de S'Estacar, avui anomenada Son Veny.

Va tenir el seu origen a principis del segle XVI quan els Sastres d'Estacar, per afavorir l'inici d'un nucli de població, decidiren establir 7 parcel·les d'unes 5 quarterades d'extensió. Aquestes parcel·les l'any 1578 estaven valorades en 171 lliures i 10 sous. Posteriorment, a principis del segle XVII, s'edificà

la capella de S'Heretat per ajudar a consolidar aquest petit nucli de població, que fou reservada en propietat per la família Sastre d'Estacar juntament amb una quarterada i mitja que l'envoltaven fins a finals del segle passat en què, ja ruïnosa, fou venuda a la família de l'amo'n Guillem Sastre "Tianet" de Randa que ho conservaren fins l'any 1965; aleshores va ser adquirida per D. Alfonso Libano Pérez-Ullibarri -basc de procedència- que també comprà les veïnes cases de S'Heretat i dues quarterades de terra propietat fins aleshores de Maria Amengual. Aquest Pérez-Ullibarri, que ocupava el càrrec de director general de Firestone-Hispania, va restaurar completament les cases

de S'Heretat i retengué la propietat fins l'any 1983, que fou venuda a la família Ferrando-Bonet, formada pels següents germans: Magdalena, Agustina, Sebastiana, Simó, Andreu, Miquela, Magdalena, Rosari, Assumpció, Antoni, Pilar i Ma. Llum.

Els primitius set establits, o parcel·les, de què parlàvem abans donaren lloc, a més de les cases de S'Heretat pròpiament dites, a Son Catalí, Can Carreró, Can Fiol, Can Volta, Can Vic i Son Bauçà.

S'Heretat ja figura, curiosament mal situat, al mapa del Cardenal Despuig i Dameto de l'any 1784, així com també al d'Antoni Barceló i Pont (1716-1797).

Segons fonts orals també hi havia unes altres cases antigament conegudes com S'Heretat, que eren les que actualment s'anomenen Can Monjo, veïnades de Can Meví, (que en aquest cas coincidirien aproximadament amb el mapa del Cardenal Despuig). Les mateixes fonts orals diuen que canviaren de nom perquè

les senyores hereves procedien de Can Monjo de Lluçmajor i transplantaren el seu sobrenom al terme d'Algaida. És probable que realment fos així, perquè de fet són moltes les famílies algaidines que tenen establits apropats a les cases de Can Monjo i anomenen "S'Heretat" que arriben inclús fins a s'Hort d'En Borràs.

Les cases de S'Heretat actual estan en estat quasi ruïnós quan foren adquirides per D. Alfonso Pérez-Ullibarri que amb bastant bon gust, en general, va dedicar-hi molts esforços per restaurar-les. Només hi posaríem una objecció com és que posàs tant a les desmesurades finestres baixes del frontis principal com als portals d'accés tancament d'estil castellà. De tota manera els propietaris actuals li agraeixen el gust perquè disfruten de més llum natural i més ventilació. També criden l'atenció els dos portals forans, encara que queda bastant clar que el principal (vegeu fotos) és el que queda més centrat a la façana; en canvi el que està situat vora el forn primitiu de coure pa degué

sorgir amb la reforma duita a terme l'any 1966; així com l'accés posterior, result mitjançant una curta escalonada que comunica amb la planta alta, ja que el terreny natural és molt més elevat a la façana posterior, encarada a mes-tral. Interiorment és de destacar la cuina amb el primitiu pinte, situada a nivell inferior, i a la sala gran dues escales que comuniquen una amb el dormitori situat damunt la cuina (vegeu fotos) i l'altra amb la planta alta.

A un costat de les cases hi ha la cisterna antiga de la possessió que avui ha quedat en segon terme perquè els actuals propietaris feren un pou subaix les cases, al fons del comellar, i tengueren sort de trobar aigua abundosa que els sobra per a les seves necessitats. Seguidament construïren un safareig-piscina elevat vora les cases que rep l'aigua del pou mitjançant una bomba impulsora. Aquesta darrers propietaris

han anat desmuntant poc a poc una antiga granja de faisans, manada construir per l'anterior propietari, el basc Pérez-Ullibarri, que pareix ésser s'havia engrescat fortament amb aquests tipus d'aviram. Al lloc on hi havia aquestes enderrocades gàbies ara hi estan instal·lant unes pistes de tennis.

Damunt el coster del Puig de S'Heretat, que el camí va resseguint per arribar a les cases, hi ha dues eres de batre, una pròpia de S'Heretat i l'altra comuna a les possessions que sorgiren dels primitius establits. D'aquestes eres es domina una hermosa panoràmica de la contrada que queda emmarcada pel Puig de Son Redó i el de Son Veny, per una banda, i la serralada del Puig de Ses Bruixes, Potada des Gegant i Puig de Son Roig, per l'altra. Passades aquestes eres i a l'altre vessant del coster hi ha un pletó poblat d'alzines amb dues petites barraques de roter, utilitzades fins no fa massa anys per a tancar-hi el bestiar, de construcció prou interessant.

Vora les cases i a una trentena de metres hi ha les ruïnes de l'antiga capella de S'Heretat (vegeu fotografies). Era de dimensions més aviat reduïdes i coberta de volta, que encara es pot entreveure al relleu dels murs de càrrega exteriors, que pràcticament és l'únic que queda de la capella. Tenia una planta superior que albergava la cambra-dormitori pels oficiants i a la part posterior baixa la sagristia, juntament amb altres dependències. Al seu exterior encara es conserva l'antic forn de coure pa amenaçat per la soca d'un còrpulent pi comú. El culte a aquesta capella va durar fins a finals del segle passat, perquè segons fonts orals hi fou batejat un infant que, si visqués, tendria avui prop de cent anys. D'aquesta capella se'n conserven una partida d'ornaments a les cases de Son Calet, tocant a Randa, que són les cases menors de la possessió de Son Veny; entre aquests objectes podem destacar les calaixeres de la sagristia i un valuós quadre del segle XVI que representa el "Pare Etern". La campana, en canvi, quedà a la capella i amb les reformes de les cases de l'any 66 aprofitaren per col·locar-la damunt la teulada (vegeu fotos).

Ja per acabar, ho farem, com quasi sempre, amb unes estrofes del Cançoner Popular que fan referència a dues possessions que avui, curiosament, resten unides pels lligams familiars dels seus propietaris. Diuen així:

Dalt es Puig de S'Heretat
s'hi solen fer margalides,
però no són tan garrides
com ses que hi ha a Punxuat.

Text i fotografies:

MIQUEL SASTRE "FIOLET"

PINA

" EN JULIÀ DE SA TANCA "

Són les primeres hores de l'horabaixa d'un primer de desembre, ara no record bé l'any; tampoc no és massa important. L'oratjol no és d'allò més fred, fa sol i la diada és bona. Estam passejant per la part d'alt del sementer de "Ses Coves" i vet aquí que afinam unes cases velles amb un home al portal; la seva silueta alta, més de dos metres, i demacrada estam acostumats a veure-la per qualsevol indret del nostre terme. Veteix roba vella, emprada, que la gent del poble li ha donat; és per això que els calçons sempre li curtegen, calçat amb espadenyes d'espart i pel cap un capell de llana a l'hivern i a l'estiu, d'espart; un garrot llarg per gaiato, una senalleta vella i una corda per corretja.

- Bones tardes, el saludam al temps que ens acostam a ell. - Bones, mos contesta. I que hi ha res de nou?. - No, em sortir a fer una volta avui que fa aquest dia tan bo. Mos posam a xerrar una bona estona i aquí tengu part de la conversa.

- Com és que vius tot sol aquí dins la garriga.

- Com tu dius, visc totsol en aquesta tanca; d'aquí el meu malnom "En Julià de sa Tanca". El meu nom és Julià Adrover i els meus pares descendien de s'Horta o Calonge. Aquesta tanca està entre ses Moles i ses Tanquetes de can Verd a devers un quilòmetre de Pina. És de la meva propietat, per això visc aquí. Les cases, com veus, són velles i antigues, no tenen comoditats, fins i tot no hi ha aigua, he d'anar a cercar-la a Sa Font de Marina per un caminó que he arribat a fer de tant de passar-hi.

- Te'm topat molts de pics trescant per dins la garriga, què hi fas ?

- Jo som caçador de tot l'any, no em queda altre remei. Una part del meu menjar el constitueix la caça. Par llaços, senderes i sobretot lloves de pedra que en tenc de parades casi per tot el terme, especialment per Ses Moles, Ses Rotes Velles, Sa Pleta des Carritx i es Son Bous. Estan parades a llocs molt bons per poder agafar caça tot l'any, aucells a l'hivern i a l'estiu tota classe d'animals o salvatgina, eriçons, rates, mostels; per cert que la carn que he trobat més mala de menjar és la de mostel.

- Veig que coixeges d'una cama i en lloc de dur sabata dus un peu embanat.

- Això és degut a que quan era jove feia feina al tren i el vagonet que transportava les eines i els obrers em va passar per damunt un peu i de llavors sempre hi he tengut una llaga i no puc dur sabata a aquest peu. De jove també vaig fer d'indioter a Son Mesquida.

- Ara, a part de caçar, quines feines més fas per viure?

- Faig les feines que em donen pel poble. Qualsevol cosa em va bé, a vegades faig el que ningú vol fer, a jo no em fa res, i em content amb poca cosa; si vaig mantengut ja em conform. Faig les solls netes d'algunes cases i de Ca Ses Monjes. Em donen dinar i roba vella que els sobra. També vaig al cementeri a fer-lo net i quan hi ha un mort vaig a cavar la fossa i enterrar-lo, no tenc manies, de totes maneres qualcú ho ha de fer.

- Com és que tens tants de cans? Veim més d'una dotzena grossa de cans enrevoltant les cases.

- Estim molt els animals i crec que és per això que la gent del poble quan té un ca vell o que no vol en lloc de matar-lo el me du. Aquí sempre tendrà menjar, molts de pics mengen el mateix que jo. És per això que la gent me dona tots els animals que se moren (gallines, porcells, conills); fins i tot qualcun que ja havien enterrat el desenterr i el duc cap aquí.

- Això que em dius no és massa higiènic, no agafes cap malaltia?

- El que es diu malalt no hi solc estar. Un pic vaig estar bastant fotut, vaig agafar els tétanos, una malaltia que diuen que és mortal o molt greu; per jo no ho va ser, la vaig superar. El metge em va veure i se'n feia creus i digué que em vaig curar perquè jo ja estava immunitzat contra la malaltia.

- Com és que a vegades els cans que no et coneixen te lladren i les bísties bufen i no volen passar?

- Idò jo t'ho diré, no és cap secret: deu esser perquè no som molt amic de l'aigua i no me rent molt sovint ni tampoc la ròba i com saps les bísties tenen bon nas i quan senten l'olor tan forta que faig els estranya i no volen passar. A vegades tampoc no entr al cafè perquè a qualcú no li fa graci veure'm a la barra i em treuen la copa al portal i la prenc dafora. Així mateix vaig a afeitar-me un pic cada dues setmanes enlloc d'un pic per setmana com la majoria; això ho feia per estuviari el cost d'una afaitada, però l'altre dia vaig sebre que els qui hi van cada setmana paguen una pesseta i a jo me'n fa pagar dues. Així és que pensant estalviar em costa el mateix.

- Ets l'únic que viu totsol per aquest redol de Ses Moles?

- No, hi ha dos fadrins més, un que viu a la Mola de Son Gorreu i un altre que li diuen en Felip Llubí que viu a la Mola de can Mestrés. Ells també van a cercar aigua a sa font de Marina.

Podríem posar moltes més coses que xerràrem i ens contà en Julià, emperó ja mos hem allargat. Només afagirem que en Julià de Sa Tanca era un home humil, bo i solitari, que no feia mal a ningú i que sempre estava disposat a fer les feines que li manaven a canvi d'un roegò de pa o un tros de pa amb sobrassada.

Es podria dir que vivia de les miques dels altres. Era objecte de befa i d'abús per part d'alguns, com sol passar amb els dèbils i bons. Emperó em recollit opinions de persones que sentien compasió o pena i també admiració per ell, per lo valen que era en dur aquella vida i pel bon cor que tenia.

Tal vegada vivia feliç a la seva manera, perquè es conformava amb poca cosa i ja diuen que el conformar-se és el tot; no era egoista ni envejós, vivia en pau amb ell mateix. Segurament molt més alegre i feliç que els que li feien l'abús i fins i tot es reien d'ell.

Al llarg de la seva vida no vàrem sentir a dir mai que li agradàs el que no era seu, cosa que l'honra i diu molt al seu favor com a persona; i, contemplant la seva vida, això encara té molta més importància, ja que molts de pics el menjar li venia curt, passant penúries i fam fins arribar a menjar animals morts.

Podem dir sense por a equivocar-nos que era un home, en el sentit ple de persona humana i íntegra. És molt trist que en xerrar d'ell només se pensi en les extravagàncies del vestir i del menjar o anar brut. És per això que em volgut escriure aquestes retxes com homenatge a la seva vida ja que és ben segur que a ell, com a tants i tants d'altres, mai se'ls tributarà cap homenatge i se'l tendrien ben merescut. I hem triat aquesta manera tan personal de xerrar d'ell en forma d'una conversa-xerrada, volguent rendir-li homenatge, com si les seves qualitats humanes continuassin vives entre nosaltres. Que cadascú jutgi i, en xerrar d'ell, tengui en compte les qualitats que havia de tenir com a home per dur la vida que duia i no fer mal a ningú.

En Julià fou un personatge singular que visqué a Pina fins devers l'any seixanta i fins a una edat molt avançada. Pensam que molts el podrien tenir com a mirall per copiar d'ell les bones qualitats que va demostrar.

NOTÍCIES: Resultats electorals: P.P. 147; PSOE 40; CDS 13; Llista verda 5; PSM 5; U.B. 5; I.U. 4; R. Mateos 3; PST 1; A Rep 1. En blanc 1. Electors 285. Votants 225.

- Compra casa de Ses Comes per local social per Pina; diuen que han pagat 8'5 milions.

- Han tancat amb requilla la pista poliesportiva i han posat els cestos de basquet.

- Hi ha rumors que l'Ajuntament demanarà que es declarin espais naturals a protegir dins la nova llei que tramitarà el Consell, Ses Moles i els Baixos de Pina.

- Excursió de la tercera edat al Botanicactus el passat mes de novembre.

A PINA BALLEŅ DE BOT

De Pina ses balladores
molt en serio s'ho han agafat,
cada diumenge ball armat
ballen boleros i jotes;
jo no dic que siguin totes,
però molt aproximat,
tenen s'homo abandonat
per culpa de sa ballera
i qualcuna fuig de ca seva
i deixa mig escurat.

Es capellà de Costitx
me mereix tots es respectes
però amb ses coses que són certes
no deix que ningú em trepitx;
agraviar no és es meu desig,
es tirs no van per aquí,
però si ho he de dir
ara que s'expressió va a lloure
aquest bon senyor a fet remoure
tot es poble femení.

I es jovent se deverteix
pegant bots i xicalines
tant casades com fadrines
fan bé lo que els pareix
i es poble s'embelleix
amb sa festa popular
i volen fer resucitar
una cosa mig perduda:
gràcies a gent convençuda
tot això continuarà.

Malgrat sa pardaleria
que qualcuna sempre du
fa uns anys que ben segur
hagera estada empagueida,
dur es vestit de sa padrina
dur ses faldes i es gipó,
davantal i mocador
i ballar com una baldufa
i a jo sa pell se m'arrufa
lo que pens no vull dir-ho.

Quan una festa s'acosta
ja mouen es galindó
i diuen que en ser-ho
no solen fer-ho aposta
es ballant que se demostra
lo que aprenen ensaiant
i experiències acumulant
llevant-se temps i peresa
i no hi ha perquè tenir enveja
a cap poble des voltant.

Es poca sa propaganda
envers d'un poble petit
i sense ser-ho enemic
el volen deixar de banda
ser o no ser és lo que manda
junt amb saber quedar bé
i fent honor en es refraner
es petits recipients
guarden es bons unguents,
tot és lo que veig i sé.

En resum, poble de Pina,
no te deixis atolondrar
ni te deixis arrencar
sa teva fisonomia,
conserva s'autonomia,
si ve an extern fe-li cas
però segur que sabràs
nedar i guardar sa roba,
que no és tenir poc que fa pobre
sinó deixar-se trepitjar com un pedaç.

UN QUE MIRAVA

BATICOR, Notícies del Cor.

TUP-TUP!!! Inagurat el novè Congrès Internacional de Dones Emblanquinadores sota el lema: La caiguda del mur de Berlín i ilur repercusió en les parets emblanquinades. La seva presidenta, Na Magdalena Poal i Calç va dirigir unes fortes paraules als assitents en el discurs d'obertura: "A vatua el món! No hi estam d'acord que ens tomin les parets, perquè ens lleven feina. I sabeu què vos dic? Que si seguim així aviat no tindrem cap lloc per emblanquinar". Després va contar que li sabia molt de greu que haguessin espucat Muro, que era un poble molt "gupa" que de jove hi havia festejat un embalsamador de genetes.

MAGDALENA CORASON
i el Gabinet Mèdic de Xefardejos.

TUP-TUP!!! Consternació de la Marquesa Miraquereslinda Quepreciosaeres al quedar només en tercer lloc al concurs internacional de diseny i organització d'armaris (premi Bolla de Gas). "No hi ha dret! el meu diseny era el millor", ha comentat a la premsa. La guanyadora d'aquesta edició, la Comtessa Hoynomepuedolevantarfinesemanamedejofatal, va manifestar la seva alegria anticipadament convidant el jurat a sopar i a qualque cosa més.

TUP-TUP!!! Sensacional exclussiva de l'equip investigador de **JUPIPIRI**. Durant la celebració del Congrès Anual de PRO.AS.PA.HI (Productors Associats de Paper Higiénic), circulà l'insistent rumor que l'any que ve els fulls de la declaració d'Hisenda seran de paper de vidre. La raó que donaren els informadors era la baixada de vendes que experimenta el paper higiènic els mesos precedents a la declaració de béns.

MOTS ENCREUATS

	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					

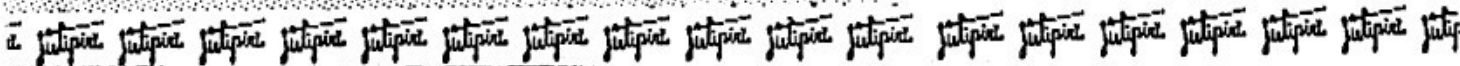

HORIZONTALS.
1: Part del porc que serveix per a fer sabates netes. 2: Les dones mai la volen dir. 3: Na Sara Montiel hi anà de vacances i tornà com una cabra. 4: Exclamacióoooo / Renou de l'aigua en frances. 5: Cordillera del Nord d'Àfrica amb nom de llibre de mapes. 6: Primera mot del títol de la canço guanyadora del Festival d'Eurovisió de 1968. / Lletra amb motor. 7: Vocal que no es ni la E, ni la I, ni la O, ni la U. / Lletra grega amb nom de banda armada.

VERTICALS.
1: Explosió intestinal. / Exclamació musulmana. 2: Ho sereu si no sou capaços de resoldre aquests mots encreuats. 3: Mirall de pell. / Vocal que no és ni la A, ni la I, ni la O, ni la U. 4: Així com cal estar per anar de marxa. / Troç d'un tot que ha perdut la P. 5: Astre-remarejat. / A Lepe no n'hi ha.

Solució a la pàgina següent.

NOUS PROBLEMES PER ALS CONILLS

Una nova malaltia, que desgraciadament ha arribat a les Balears, amenaça els conills, silvestres i domèstics.

Una de les peces de caça més importants de les nostres illes, un animal fonamental per a l'equilibri ecològic, pateix avui un nou problema.

El conill silvestre és un dels animals més importants i coneguts de la natura mediterrània.

La seva abundància, fecunditat proverbial i àmplia distribució, el fan una peça clau a molts d'ecosistemes. Es tracta de la presa més important per a molts de caçadors, tant humans com animals.

Els aguait, encalços, caça amb cusses eivissenques, a la mala o amb fura i sendera són sols els mètodes més coneguts de caçar conills.

El conill també és important per a molts de predadors naturals (mamífers o aucells de presa).

L'arribada de la mixomatosi va significar un cop molt dur per a les poblacions de conills, i per als quals, aprofitaven. Els caçadors humans hagueren de canviar de costums (de fet, els primers anys del "mal dels conills", el nombre de llicències de caça va minvar considerablement). Ara els esportistes ja s'hi han avesat, als nombres actuals de conills, i els tords o altres animals s'han convertit en les peces de caça més importants.

Per a la fauna caçadora, la pesta fou també un problema. En els anys 50, s'inicià una greu regressió de moltes espècies. Si es combina la manca de preses amb la forta pressió humana, s'explica la disminució dels esparvers, milanes i altres espècies. Per ventura la definitiva extinció de l'Àguila coabarrada i del Mart d'Eivissa (*Martes foina*) té a veure amb la mixomatosi.

A la Península, els efectes foren encara més notables: el linx, l'àguila imperial i tantes altres espècies del més alt interès han patit molt per la manca de conills.

La selecció natural i el temps han permès una certa adaptació dels conills al mal.

Avui, les poblacions de conills silvestres permeten la pràctica de l'esport cinegètic, i a les contrades on l'animal abunda, també ajuda a la dieta dels predadors salvatges (que, a més, seleccionen els animals malalts, més fàcils de capturar, i ajuden a controlar el mal).

Quan la mixomatosi ja no és el terrible problema dels primers anys, s'ha iniciat una nova epidèmia, segons sembla tant o més catastròfica.

Desgraciadament, el nou mal ha arribat a les Balears.

LA MALALTIA. CARACTERÍSTIQUES I ORIGEN

Aquesta nova epidèmia sembla ser una infecció vírica, que afecta els conills adults.

Les llebres també en són sensibles.

La mort és molt ràpida, en 1 o 2 dies. Els animals queden molt passius, insensibles i finalment tenen convulsions i moren sobtadament.

Quan la malaltia es presenta, poden morir fins al 80 % dels conills adults, però a les Balears la incidència ha estat relativament menor.

A les àrees infectades des de fa més temps, els conills arriben quasi a desaparèixer. De fet, algunes comunitats autònomes (Múrcia i País Basc) ha decretat la veda permanent del conill i la llebre, per aquest motiu. A les Balears, fins ara, la incidència és relativament menor i aquestes mesures no semblen necessàries.

En els animals morts s'observen una sèrie d'irregularitats (sang no coagulada a les venes i pulmons, fetge dilatat, etc.).

La malaltia es denomina "Pneumonia vírica hemorràgica" pel seu origen i simptomatologia.

Sembla ser que el mal és originari de la Xina, i s'ha presentat ja a diversos països d'Europa (França, Itàlia, Alemanya, Bèlgica, Polònia, Hongria, Txecoslovàquia).

A Espanya es va començar a detectar en els mesos de març o abril de 1988, i existeix ja a 11 o més comunitats autònomes.

Afecta tant animals silvestres com domèstics.

Existeix una vacuna experimental, que ha de ser aplicada a cada conill i no transmet la immunitat a les cries. A més a més, sols serveix per a un període de sis mesos. Obviament, resulta totalment inservible per als conills salvatges.

No es coneix encara com es transmet la malaltia d'un animal a l'altre.

Aquest article va ser publicat a "Papers de la Natura", full informatiu editat per la Conselleria d'Agricultura i Pesca del Govern Balear. Hem pensat que podia ser interessant reproduir-lo perquè molta gent, sobretot els caçadors, estan preocupats per aquesta nova malaltia dels conills que s'afegeix a la que ja fa molts d'anys que patim.

LA MALALTIA A LES BALEARS

A primers d'abril del present any, es va confirmar la seva aparició a les Illes.

L'11 d'Abril es notifica l'existència del primer focus actiu a Menorca en el terme d'Alaior, que va afectar 3 explotacions amb 151 baixes.

Poc després, el 25 d'abril es notifiquen els primers focus a Mallorca: un a ses Salines i dos a Campos que afecten a conills silvestres.

Gràcies a la feina de camp i de les dades recollides pels agents forestals de la Direcció del Medi Natural, hem pogut elaborar una primera quantificació de la incidència d'aquesta malaltia a les Illes, així com la seva distribució per termes municipals.

A Mallorca la malaltia es va iniciar a l'extrem S.E. de l'illa, avançant cap al NE i el pla.

Ha afectat majorment els conills salvatges oscil·lant la seva incidència entre 5 - 10%. Només a un grup de finques de Campos es pensa que ha arribat a afectar a quasi el 30% de la població de conills.

Tant a Menorca com a Eivissa, la major part dels casos d'individus afectats es refereixen a conills domèstics.

A Eivissa no s'han confirmat casos de conills salvatges morts per la malaltia vírica.

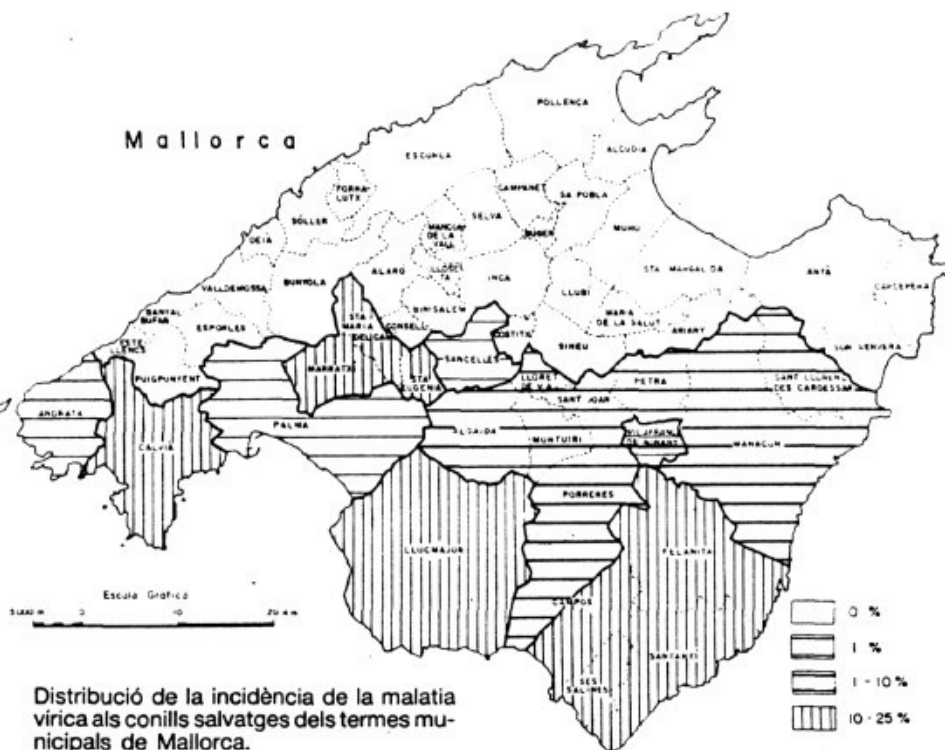
A Menorca la malaltia s'ha estès per tots el termes municipals, afectant a conills domèstics d'Alaior, Sant Lluís, Maó, Ciutadella, Ferreries i Es Mercadal.

La incidència ha estat més forta que

a Mallorca, ocasionant la mort d'aproximadament el 70% dels conills domèstics de les finques on s'ha presentat.

Quant a conills salvatges s'han trobat casos aïllats a Ferreries, Es Mercadal i Alaior.

Després de l'època de caça es podrà tenir una millor informació de la importància d'aquest nou problema per als conills illencs.

Distribució de la incidència de la malaltia vírica als conills salvatges dels termes municipals de Mallorca.

QUE CONVE FER I QUE NO S'HA DE FER DE CAP MANERA

Si vostè troba conills morts per causes desconegudes o sap d'alguna mortalitat de conills domèstics o salvatges, actui ràpidament i d'aquesta manera:

1.- Avisi immediatament el veterinari titular de la localitat, l'Agent forestal o la Conselleria d'Agricultura i Pesca, si és en un dels termes municipals on el mal no ha estat encara detectat.

2.- No mogui els conills morts o malalt.

Això sols ho pot fer personal tècnic, que prendrà les mesures necessàries per evitar la propagació del mal.

3.- És totalment desaconsellable en aquestes circumstàncies transportar conills, repoblar o alliberar-ne. Sobre tot, de cap manera no s'han de dur conills de fora de les Balears, o canviar-los d'illa.

Ha quedat prohibit per Ordre del Conseller publicada al BOCAIB.

4.- És aconsellable que els cunicultors no visitin altres granges, infectades o no.

5.- Els conills morts, en cas d'epidèmia i sobre tot a municipis on ha tengut poca incidència han de ser enterrats o cremats. (alerta, però als incendis forestals!).

Solució als mots encruats:

Horitzontals: 1. Es Mataclar. 2. vainilla. E. 3. illa. lames. 4. tul. virils. 5. atòmic. NAO. 6. rarenida. N. 7. càncer. ca. 8. ai. ULN. mar. 9. soldats. pa. 10. E. bar. ódan.

Verticals: 1. evitar. ase. 2. salutació. 3. millora. lo. 4. ana. menuda. 5. ti. vinciar. 6. al·licient. 7. clar. DR. só. 8. làmina. capa. 9. a. ela. capa. 10. ressonaran.

ESPORTS

ESCACS

Els animosos integrants del Club Escacs d'Algaida mos comuniquen que aquest mes de desembre tenen previst jugar unes partides simultànies amb una de les primeres figures a nivell mundial d'aquest esport-ciència, possiblement un dels grans mestres russos. Aquestes simultànies es jugaran a Algaida amb la col.laboració de l'Ajuntament. El lloc i la data es faran públics oportunament, encara que serà els dies 15 o 16 d'aquest mes de desembre.

Reprement lo que ha donat aquest mes passat en quant a la competició lliguera, direm que s'han aconseguit aquests resultats:

Porreres-Algaida 3-1
Algaida-Lloseta B 3-1
Palma Bahía -Algaida 1-3

Gràcies a aquest sorprenent resultat darrer davant l'imbatut Palma Bahía, l'equip algaidí es col.locà per disputar el play-off d'ascens, que ja ha començat amb aquest marcadors:

Maria-Algaida 3-1
Algaida-Ateneu 2-2

FUTBOL

Aquest darrer mes de novembre, i pel que fa a l'equip de Primera Regional, la cosa no podia sortir pitjor ja que tan sols es pogué guanyar un partit dels quatre disputats. Esperam que la reincorporació del davanter-centre Paco i del

reforç de dos jugadors més serveixin per adreçar la trajectòria de la lliga i l'equip es recuperi perdent aquests negatius que comencen a pesar lo seu. Anim!

Aquests són els resultats:

Algaida-Alqueria 1-0
Xilvar-Algaida 2-1
Campos-Algaida 2-1
Algaida-Collerenc 1-3

Pel que fa als juvenils, encara que els resultats de dins Es Porrassar han estat negatius, al darrer partit de novembre dugueren dos punts de fora que esperam siguin el rellançament dels jovenets, també comptant amb la presència d'un nou porter, que era el lloc que es feia necessari cobrir.

Algaida-Colònia 1-2
Algaida-Campanet 1-2
Sant Marçal-Algaida 2-4

L'equip de veterans Auto-escola Levante, després d'un començament de temporada més bé dolent, pareix que l'hi ha trobat el gust i fins al mes passat duia sis partits imbatut, això comptant la derrota que li etzibà al líder Sineu.

Aut.Levante-Sineu 1-0
MAE-Aut.Levante 1-1
Aut.Levante-HANFER 2-2
Aut.Levante-Mediterrani 0-0

Resultats dels alevins:

Algaida-Avance 3-2
S'Horta-Algaida 6-3
Algaida-Cardessar 1-0
Espanya-Algaida 8-0
Algaida-Colònia 6-3

Regular lliga la que duen els alevins, que esperam no perdin l'ànim.

Els més petits dels futbolistes han tengut aquests resultats:

S. Maria-Algaida 6-1
Algaida-B. Ramon Llull 1-1

JOAN TROBAT

UNA XERRADETA... (acabament)

Llavors en Guillem va comprar el tros de devora la carretera perquè els guies li digueren que haver d'anar a Sa Plaça no anava bé.

A la primeria sols feren un cafetó molt petit. En Guillem se n'anava a Manacor, amb una Guzzi, a conquistar guies perquè s'aturassin. Devers les 11 o les 12, si n'havia conquistat, me telefonava al Cellar i me deia que anàs a cercar els cossiers que aquell horabaixa hi havia ball. Jo agafava la bicicleta i els anava a avisar.

Llavors el negoci va anar augmentant i van decidir fer el menjador. A l'hiver els cossiers, un parell de dies a la setmana, ballaven dins el menjador.

-Deixàreu de fer de sabater llavors?

-No, els dematins feia de sabater i els horabaixes, en haver dinat, me n'anava allà fins a mitja nit. S'hi aturava molta gent a menjar i quan començaren a tenir tanta cosa de restaurant llevaren els cossiers.

-De sabater, fèieu sols reparacions o també sabates noves?

-De tot; adobava i també feia sabates noves: botins, elàstics, espartenyas, sabates baixes amb cordons per dur els diumenges, tot el que es presentava. Llavors es podia viure d'aquesta feina, ara ja no.

-La jubilació, la teniu com a sabater?

-Sí. Jo estava sindicat al Sindicat de la pell i vaig seguir així. Al Van-Bar

no me pagaven seguro, anava a jornal. Jo me pagava el seguro d'autònom.

-Recordau qualque anècdota?

-Sí, una de quan era al lot, quan estava a l'Havana. Els propietaris de la cervesseria La Tropical un vespre varen celebrar una festa i convidaren una companyia espanyola que representava una sarsuela a l'Havana. És que la senyora havia estat triple d'una companyia. Jo hi vaig anar perquè els propietaris eren molt amics del tio Xalet. Quan arribarem me digueren que me posàs al servei del criat. Tenien una bodega molt gran i cada vegada que el criat destapava una botella me deia: "Mariano, prueba éste a ver si te gusta". I jo, fotre, de tant de tastar vaig quedar gat com una sopa. Vaig sortir del jardí i me'n vaig anar a dormir davall un arbre. Me cercaren per tot i a la fi me trobaren devers les 6 de la matinada.

-Per l'Havana la gent era molt alegre i molt donada a la música. Recordau qualque cançó?

-En record una que deia:

Mulata Vuelta Bajera,
por dinera o por amor
dime dónde está la flór
que el hombre tanto venera.

Moltes gràcies per recordar-nos aquestes experiències i molts d'anys.

ANDREU MAJORAL

NOTICIARI

PLUVIOMETRE

Després de les ridícules pluges del mes d'octubre que no arribaren als deu litres, el novembre ha estat més normal, sense arribar a les quantitats d'aigua que convendria. Han caigut 50'7 litres, que és poc, sobretot si tenim en compte que ha estat un mes molt plujós en contrades relativament pròximes, en concret a tot el litoral mediterrani on hi ha hagut fortes inundacions.

PARROQUIA DE SANT PERE I SANT PAU

ALGAIDA

Orientacions i calendari pastoral.

Desembre de 1989.

Consell Parroquial de Pastoral:

Dimecres, dia 13, a les 9 del vespre, a la rectoria.

Celebració Comunitària de la Penitència:

Divendres, dia 22, a les 8 del vespre.

Celebració de les "Matines":

Diumenge, dia 24, a les 11 del vespre.

UNA XERRADETA AMB...

mestre MARIANO

Per a la xerradeta d'aquest mes, hem pensat que podia ser interessant que en Mariano ens parlàs de les seves experiències per Amèrica, de la seva feina de sabater i de l'època en què va fer d'intèrpret a Cal Dimoni quan hi actuaven els cossiers. Aquí teniu el que ens digué.

-Sabem que de ben jove vos n'anàreu a l'Havana; per què no ens contau com va ser això?

-Quan me'n vaig anar tenia 14 anys i n'hi vaig estar 12. N'hi havia 5 o 6 d'Algaida que també feren el viatge amb jo.

Primer vaig fer feina, durant tres anys, a un restaurant; va ser quan vaig aprendre anglès. Llavors un dels socis del restaurant va posar un quiosc a l'estació del tren de Marianal, a uns 20 km. de la capital, i hi vaig estar fins que va quebrar. Després me'n vaig anar a Ca'l tio Xalet i em vaig posar de viatjant de sabates i la cosa tampoc no va anar bé. La darrera feina la vaig fer de cambrer al Col·legi La Salle. Hi havia uns cinquanta frares i una vintena d'empleats. Jo servia al menjador dels frares. I llavors vaig tornar cap aquí.

-Com és que vàreu decidir tornar?

-Perquè m'enyorava i perquè les coses no anaven bé. Quan vaig arribar no me'n record què vaig fer. Llavors va venir el Moviment. Jo havia pagat el servici militar a l'Havana perquè per tots els que havien estat en una colònia espanyola en Primo de Rivera va fer una llei per la qual podien tornar a Espanya si pagaven una quota a l'Estat; si no, hi havien d'estar fins als quaranta anys. Era una manera de fer venir els espanyols i jo em vaig acollir a aquesta llei. Quan va venir la República ens van indultar i per tant jo només vaig pagar cinc anys, cinquanta pessetes cada any.

-I no fèreu el servici militar?

-Quan va venir el Moviment, m'enviaren a demanar i vaig estar al quarter del Carme. Vaig dur la sort que no em va tocar quan feren el sorteig per anar a la batalla de l'Ebre.

-Quan va acabar la guerra, què fèreu?

-Jo havia fet de sabater amb mon pare i m'aconsellà que quedàs a Palma a fer de sabater. Primer vaig fer sandàlies amb un que havia conegut al quarter, un selleter d'Algaida; llavors vaig passar d'encarregat a una fàbrica que hi havia per La Soledat i, com que hi havia poca feina, vaig passar a una

altra fins que vaig decidir tornar a Algaida. De tot d'una muntava sabates per la fàbrica. Llavors vaig començar a tenir clients i ho vaig deixar anar.

-Quan començàreu a fer feina al Van-Bar?

-En Guillem de Son Real m'explicà que volia posar els cossiers com a espectacle pels estrangers. Jo li vaig dir que sabia un poc d'anglès, que l'havia après a l'Havana, i podia fer d'intèrpret. Primer començaren a ballar els dimecres de 16 a 20 h. al Bar, a Sa Plaça.

Segueix a la pàgina anterior